226 - 79 Сочинение по исламу.

هر کمسگه کورکام [illegible] وحشی فعللی بولمق تیوشدر

کورکام خلقلر : بار نعمتکه شکر قیلمق، آز بولسه‌ده

قناعت ایتمك، بلا کلسه صبر قیلمق، قضاغه راضی بولمق

آتا آناغا وأستاذغه خدمت وحرمت ایتمك، الوغلارغا

تعظیم ایتمك، کوچکلرگه شفقت قیلمق، عالملرنی

وفقیرلرنی دوست توتمق، توفیقسز ویاوز کشیلردین

قاچمق، سبق اوقورغه علم اوگرانورگه تروشمق،

یخشی سبق اوقوغاچ کسب ایتمك، دین اشینی دنیا

اشندین آلده کورمك صدقه ویرمك کبی ❋

(یمان خلقلر): تکبر بولمق، کشینی آلدامق، کشیگه یمان

نیتده بولمق، کونچیلك قلمق، الوغلارغا ادبسزلیك

ایتمك، اوغرلامق، فقیرلرنی خورلمق، کشیلر

آراسنده سوز یروتمك، اورنسز حیوانلارنی رنجتمك

کبیلر ❋

بس ای بالا یخشی بولاسنك كلسه دنیاده وآخرت
بختلی وماقتاولی بولایم دیسنك اوشبو رو
كورکام خلقلی بول * آتانکا وآنانکا بوی صون
آلارغا خدمت قیل آلارنك ایتکان سوزلرینی تو
آلارنی رنجتمه * هر قایو الوغ کشینی الوغ كور
آلاردن ادب ساقله * فقیر وآچ کشیلرنی قزغان
بروگاده زیان کیتورمه * اشاکی واویات سو
سویلامه * یالغان سوز برده سویلامه * اینك نچار با
یالغانچی بالا بولور * براونك سوزینی ایکنچی کشی
ایتمه * بر کشینیده الـکلامه * کشیدن کولمه * اورنکن
کشیدن آرتق کورمه * ماقتانچاق بولما * هر کمگ
سلام ویروچن بول * اورامده نرسه آشاما * هر
اشنکده یخشی والوغ کشیلر کبی بولورغه طرش *
کورکام خلقلی بولغان کشی دنیاده وآخرتد

بختلی و دولتلی بولور یمان خلقلی کشی دنیاده

و آخرتده خور بولور و هر وقت جفالی بولور ✻

حکایه

بر کشی‌ننک ایکی اوغلی بار ایمش برسی

صادق آتلی ایکنچیسی صابر اسملی . بولارنی

آتالاری اوقورغه مکتبکه بیرگان . صادق

مکتبکه بارغانده قایتقانده برده توقتامای

اونامای اوچراغان کشیگه سلام بیروب

مکتبده چاغنده سبق اوقوب یازوب قنه، بالالار

برله اونامای سویلاشمای، تروشوب اوقوغان ✻

صادقنی شولای بولغانغا کوره آتاسی آناسی وهم

چیت کشیلر بیک یاراتا باشلاغانلر ✻ هر وقت-

صادق ادبلی انصافلی بالا انشاء الله زور ایغاچده

توفیقلی بختلی بولور دیوب خیر دعاء قیلا باشلاغانلر ✻

امّا صابر سبقغه بارغانده قایتقانده توقتاب

اُویناب، کوچی یتکاننی قیناب، مکتبده وقتده سبقنی
یخشی اوقومای بالالار برله سویلاشوب کرکمسک
تشقه ایشك آلدینه چغوب جونسز یورگان * خلفه
سیننك وآتا آناسیننك سوزلرنده بیك توتماغان *
بو صابرنی کچکنه دین خلق یمانلاب رنجوب صابر
برده صادققه اوخشاماغان بیك ادبسز دیوب سویلی
باشلاغانلار آتا آنالاریده طشدین بلدرماسالرده
اچلرندین صابرنی یاراتمای باشلاغانلر * زورایغاچ
صادق بیك بختلی یخشی بای بولغان اما صابر نادان
بختسز یمان فقیر بولوب قرداشی صادققه خدمتکه
کروشوب کوچکه تاماغینی تویدرغان * مونا کچکنه
وقتده ادبلی بولوب سبقنی تروشوب اوقوغان بالا
نچوك بختلی وهم بای بولغانده، سبق یخشی اوقوماغان
اوصال بالا نیندای بختسز فقیر ویمان بولغان *

حکایه ۲

عبد الله اسملی کشی ننك شاکر، ذاکر، حامد اسملی
اوچ اوغلی بار ایکان * بولار بر کون آتالاری آلوب

قایتقان آلمانی رُخصتسز برْ گالاشوب آشاغانلار ❋ آتالاری بلوب بولارنی جوابقه چاقورغان ❋ شاکر ایتْکان ❋ (منْ آشامادُم) ذاکر برُله حامد آشاغاندُر ❋ دیگان. آشامادُم دیب یالغان ایتْکان وهم کشی عیبینی آچقان اوشبو ایکی تورلی گناهی ایچون آتاسی قامچی برله صوغوب قارانکغی بولمه‌گه جابقان ❋ ذاکر (منْ آشامادُم دیگان کیم آشاغانینی ایتمگان ❋ آتاسی مُونی قینامایغنه جابقان حامد برده یالغان سُویلماینْ تورغان عقْللی بالا ایکان. نی کورسامده توغریلقدن کُوریمْ دیبْ آتاسینه قُورقبقنه (خطالق برله آشاغان ایدُم) دیب جواب بیرگان ❋ توغری ایتکان ایچون آتاسی تحسین ایدوب رحمت اوقوغان ❋ توغری سُویلاو بیک فائده‌لی ایکان یالغان سویلاو کشی عیبن ایتو بیک یمان ضررلی ایکان ❋

حکایه ۳

ایکی یخشی کُیونْگان بالا بر ناچار کیوملی بالاغا

اُوچْراٰبْ ـ برسی استونك باشنك بیك ناچار
ایکان مَنْم بُورکُمدَه بیشماتْدَه بیك یخشی دیگان
آنکا قارشی ایکنچی یخشی کیوملی بالا ایتکان
کیوم برله ماقتانو خطا اش کیومنی چرمش
بالاسینه کیُورْتساٰنکده کیٰار باغاناغا جابسانکده
تُرُورْ بیك کَرَکلی اُش سَبَقْ یخشی اُوقُو کُورْکام
خُلْقلی بولودر بو ایسکی کیوملی بالاننك اُوقُوی
خُلقی بزْدَن یخشی بولسه مرتبه‌سی بزدن یوقاری
بختی بزدن آرتق بولور دیدی * بو سوزلرنی
ایشوتکاچ ناچار کیوملی بالا اولگی ماقتانغان
بالاغا رنجوب قارغاب ایکنچیسینه خیر دعا
قیلوب کیتدی * اولگی بالا خُلْقسز عقلسز
ماقتانچاق ایکان کشی رنجوتکان. ایکنچیسی
عقللی انصافلی ایکان خیر دعا آلغان *

حکایه ٤

بر عقللی بالا اُسْتونی یاپقان طَبَقْ برْلَه کورشیگه
نرسه آلوب بارغانده بر آدم اُوچْراٰبْ بو طَبَقده

نی بار دیب صوراغان عقللی بالا جواب بیرکان نی ایکانینی بلورگه یاراسه استون قابلاماسلار ایدی دیب بیك یخشی جواب بیرگان ❋

هر تورلی فائده‌لی نصیحت

صبر ایتکان مرادینه یتکان ❋ صبر شادلقننك آچقچی، آشغو اوکنو آچقچی ❋ صبر الله تعالی دین آشغو شیطاندین ❋ عقللی تلسز، تللی عقلسز دین آرتق ❋ احمق ننك عقلی تلنده، عقللی ننك تلی کونکلنده ❋ یخشی یولداش یخشیلقغه کوندرر یمان یولداش یولدین آزدرر ❋ هر کشی سویلگانده یخشی طنکلا آنکلارسنك، اوزنك کوب سویلمه قتولورسنك ❋

کشی برله بولشمه اوزنکنی تیکشور ❋ کشیننك اوزینه قاراما سوزینه قارا ❋ اوزنکا سویگاننی کشیگاده سوی اوزنکا سویمگاننی کشیگاده سویمه ❋ بو کونگی اشنکنی ایرته‌گه قالدرما ❋ هر اشده

تجربه‌لو بول بلمنك آرتور * هر کمگه اشانما آلدانورسنك * اوزنكدين كيم وفقير كشيني خورلاما * اوزنكنى كشيدين آرتق كورمه * بر كشيگه بلاء وقضاء كلسه شادلانما * بركشيننكده كونكلين صندرما * احمق ونادان كشى برله جوابلاشما بلكه آنكا يول قوى * قولنكدين كلماسلك اشكه كرشمه * اولوغلار آلدنده سندن برسوز صوراماسالار سوزگه كرشمه * كشى ياراتماسليق اشنى آولاقدادا قيلما * آقرين بارغان قويان آرتندين يتكان * آشوققان آشقه پشكان * كينكاشسز كشى اوكنچ كورر *

مواعظ

بر آدم دوستينه خط يازغان خطنده ايتكان خلقنى وعظله فعلنك برله ، تلنك برله گنه وعظلمه * يعنى كشينى يخيشلقغه ديملسنك اول اوزنك يخشى بول * هركم اوزعيبينى كورسه كشى عيبينى

کوره الماس * هر کم الله تعالی ویرگانگه راضی
بولسه قایغو کورمس * هر کم کشیگه قیو قازوسه
اوزی توشار یعنی کشیگه زیان قیلمقچی بولسه
اول زیانی اخیرده اوزینه قایتور * هر کم
قرنداشیننك یوزین یرتسه اوز بالالرینك
عیبلری آچلور * اوز یمانلقینی اونوتقان آدم
کشی یمانلقینی زورغا صایور * کشیگه تکبرلك
قیلغان کشی خوارلقغه توشار * اوز عقلی برله
غرورلانغان کشی یالغشور * الوغلار وعالملر
مجلسنده بولغان کشی الوغلق کورر * کوب
اویون سوز سویلشکان کشیننك قدری کیدر *
هر کمننك سوزی کوب بولسه گناهی کوب بولور *
کورکام خلق ایذگو یولداشدر * ایکی عزیزننك
برسی یولداشینه ایتکان: آدم بالاسنده نیچه تورلی
عیب بار * یولداشی جواب ویرگان: صاناب
بتورگوسز عیب بار * ولکن تلینی ساقلاسه
کوب سویلشمسه بار عیبیده قابلانور * علی
رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ ایتدی عقل کامل بولوب یتسه سوز

آزایور ✻ هر ایرته وکیچ اعضالارغه تل ایتور ایکان
„ نی حالنکز بار“ دیو اعضالار تلگه جواب ویرورلر
ایکان سن تیك تورسانك بزننك حالمز یخشی دیو ✻

فصل

بر کیچه وکندز بر تاولیك بولا ✻ تاولیکده یکرمی
دورت ساعت ✻ بر ساعتده آلتمش دقیقه (مینوت)
بولا ✻ بر آطنه ایچنده یدی تاولك (یدی کون
یدی تون) ✻ یدی کوننك اسملری بونلردر ✻
شَنْبِه یَکْشَنْبِه دُوشَنْبِه سِهشَنْبِه چهَارْشَنْبِه پَنْجشَنْبِه
جُمْعَه ✻ هر جمعه کون بیرام کونیدر ✻ بر آی
دورت آطنه بولا ✻ بر یل اون ایکی آی ✻ مسلمانچه
آی اسملری مُحَرَّم صَفَر رَبیع اوَّل ربیع ثانی جُمادی اُولی
جُمادی ثانیه رجب شَعبانْ رَمضان شوّال ذُوالقَعْدَه
ذُوالحِجَّه ✻ بو آیلر برسی اوتوز کون، برسی یکرمی
توقز کون بولور ✻ بتون یلده اوچ یوز ایللی
دورت کون بر لور ✻

يل باشى محرّم ايى نُنكْ اَوَّلْ كُونيدُر محرّم ننك
اُونَنچى كُونى (عَاشُورَا) بيرَاميدُرْ * ربيع اوّل نُنكْ
اونْ ايكنْچى كيچى پيغمبرمز محمّد صلّى الله تعالى عليه
وسلّم توغانْ كيچدر الوغ بيرامْدُر (مَوْلِدْ بيرامى)
ديورلر. رجبْننكْ اوّلْ آطْنه كيچى (رَغَائِبْ) بيْراميدرْ.
شعبانْ نُنكْ اونْ بشْنچى كيچه سى (بَرَائتْ)
بيْراميدرْ * رمضانْ شريفْ آينده روزه توتارلار *
بتون آيى يخشى مبارك آيدر * رمضانْ ننكْ يكرمى
يدنچى كيچه سى (قدْرْ) كيچه سى بولور الله توغرى
كتورسه. شوّال نُنكْ اوّلْ كونى (عيدْ) كُونيدُرْ
ذوالحجّه نُنكْ توقزنچى كُونى (عرفه) كُونيدُرْ
حجّ قيلُونا تورْغانْ كوندرْ اُونْنچى كُونى قرْبانْ
چالُو عيدْيدُرْ *

فصل

ابجد هوز حطّى كلمن سعفص قرشت ثخذ ضظغ

أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

توحيد = تهليل

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّ

شهادت

اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُو

تفصيل ايمان

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

وَالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ

حَوْقَلَه

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ. (ثناء)

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰى

جَدُّكَ وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ ✲

تشهد = تحيات

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ✲ اَلسَّلَامُ

اتا انا حقی نی	اتا آناغه بوی صونمق کرك وآنلرنی الوغلامق وبیورغان خدمتلرینی اوتامك كرك وهم نیچوکته کونکللرینی تابارغا طرشمق کرك
استاذوخلفه ایچون نیچوك اش قیلمق کرك	استاذ وخلفه لرنی الوغلامق خدمت وحرمت قیلمق کرك وآنلرننك نصیحتلرینی طنکلامق کرك
باشقه کشیگه نی روشلی قیلمق کرك	اوزنکدین الوغنی آتانك کبی کورب حرمت قیل وکوچکنی بالانك کبی کورب شفقت قیل وقورداشنکنی قرداشنك کبی کورب دوستلیق قیل وهر کمگه فائده تیکروگه طرش زیان تیکرودین صاقلان ❀
اینك بختلی کشی کم	یخشی اوقوغان بولور کشیگه محتاج بولمس

اینك بختسز کم	نادان بولور وهم کشی ایشک محتاج بولور
اینك یخشی کشی کم	آدمیلرگه فائده تیکروچی کش
اینك یمان کشی کم	کشیگه زیان ایتوچی
اینك عقللی کم	دائم آخرتینی ایسندە توتوب آخرت ایچون حاضرلانوچی
اینك احمق کم	آخرتینی اونوتقان وهر دائم دنی آرتندین چابقان
اینك بختلی آتا نیچوك آتا	بالالری جونلی بولور یعنی یخشی اوقورلار وهم توفیقلی بولورلار
اینك بختسز آتا کم	بالالری عقلسز وجونسز بولغان آتا
اینك همتلی کشی کم	اوز فائدەسینه طروشقان کبی کشی فائدەسینەدە طروشور اوز فائدەسی برله گنه قناعت قیلماس
همتسز کشی کم	اوز فائدەسینەغنه قاراب کشی فائدەسی ایچون قایغورماغان کشی

فصل

تاولیکده نیچه ساعت	یکرمی دورت ساعت
بر ساعتده نیچه دقیقه	آلتمش دقیقه
دقیقه نی دیمك	دقیقه روسچه (مینوت) دیمك
آطنه‌ده نیچه کون	یدی کون
اسملری نیچوك	شنبه یکشنبه دوشنبه سه‌شنبه چهارشنبه پنچشنبه جمعه
برای نیچه اطنه ونیچه کون	بر آی دورت آطنه، اوتوز کون قایسی یکرمی توقز کون
بر یلده نیچه آی بار	اون ایکی آی بار
اسملری نیچوك	محرم، صفر، ربیع‌اوّل، ربیع‌ثانی، جمادی اولی، جمادی ثانیه، رجب، شعبان، رمضان شوّال، ذوالقعده، ذوالحجه *
یل باشی قایسی کون	محرم آیننك اوّل کونی *
بتون یلده نیچه کون	اوچیوز ایللی دورت کون *
محرم ایندن باشلاغان یل نیندای یل	بو یلغه آی یلی دیورلر عربچه (سَنَهٔ قَمَرِیّه) دیورلر مسلمانلر یلی اوشبو یلدر *
باشقه تورلی یل بارمی	بار قویاش یلی بار عربچه (سنهٔ شَمْسِیّه) دیورلر *
سنهٔ شمسیه‌ننك باشی قایچان *	سنهٔ شمسیه باشی غنوارننك اوّل کونیدر *
سنهٔ شمسیه نیچه‌ای	سنهٔ شمسیه‌ده اون ایکی آی *

قایو ایلار، اسملری نیچوك	غنوار، فبرال، مارت، آپریل، مای، ایو[illegible] ایول، آغوست، سنتابر، اوکتابر، نویابر، دیکابر
سنهٔ شمسیه نیچه کون	اوچیوز آلتمش بش کون
نصاری قاشنده قایسی سنه (یل) تتولا *	غنواردن باشلانغان سنهٔ شمسیه تتولا *
سنهٔ شمسیه نیچه فصل‌غه (الوشکه) بولنه	دورت فصل‌غه بولنه یاز فصلی، جای فصلی، کوز فصلی، قش فصلی *
یاز فصلی قایو ایلار	مارت آپریل مای بونلارغه (یاز توقسانی) دیورلر *
جای فصلی قایو آیلار	ایون ایول آغوست بونلرغه (جای توقسانی) دیورلر *
کوز فصلی قایو ایلار	سنتابر اوکتابر نویابر بونلارغه (کوز توقسانی) دیورلر *
قش فصلی قایو ایلار	دیکابر غنوار فبرال بونلرغه (قش توقسانی) دیورلر *
فارسی ایلرننك اسملری نیچوك *	حمل ثور جوزا سرطان اسد سنبله میزان عقرب قوس جدی دلو حوت

فصل

دین اسلامننك بناسی نیچه نرسه اوزره * قایولار

بش نرسه اوزره

برنچی الله تعالی‌ننك برلكینه و محمد علیه السلام‌ننك راست پیغمبر بولدقینه اینانمق و گواهلق ویرمك *

ایكنچی بش وقت نماز اوتامك

اوچنچی رمضان آینده روزه توتمق

دورتنچی زكات ویرمك بشنچی كوچی یتكوچی بولسه حج قیلمق *

طهارتده نیچه فرض بار قایولار

دورت فرض بار

اوّلگیسی یوزین یومق ایكنچیسی ایكی قولین یومق ترسكلری برله اوچنچیسی باشیننك چاریكینه مسح قیلمق دورتنچیسی ایكی آیاقینی یومق توبقلری برله *

صو بولماغانده نیچوك نماز اوقورغه كرك

تیمم صوغوب اوقومق كرك

تیممده نیچه فرض بار قایولار

دورت فرض بار

اوّلگیسی نیت قیلمق ایكنچیسی پاك یرجنسین تابمق اوچنچیسی پاك یرجنسینه ایكی قولی برله براوروب یوزین سیپامق دورتنچیسی ینه بر اوروب ایكی قولین سیپامق ترسكلری برله

نمازده(اچيق)خلافسز فرض نيچه قايولار	اون ايكى. اوّلى پاك صو برله طهارت آ ايكنچيسى پاك اورون اوچنچيسى پاك كـ دورتنچيسى وقت كرمكى بيشنچيـ قبله‌غه يونالمك آلتنچيسى اوقيا نمازنى نيت قيلمق يدنچيسى قولاق قا تكبيرى سكزنچيسى قيام يعنى آياق اوز تورمق توقزنچى قرأت يعنى قرآ اوقومق اوننچيسى ركوع اون برنچيسى ايكى قات سجده اون ايكنچيسى نماز اخيرنده اوتورمق *

فصل

اى صبى عقللى بولاسنك كلسه ، اينك يخشى كشى بولايم ديسنك اوزنكنى خلقغه كُلكى ايتمايم ديسنك اوشبو نصيحتلرنى توت كونكلنكگه يخشى آل شول نصيحتلر بوينچه اُش قيل * ياشلكدين الله تعالى غه عبادت قيل * بش وقت نمازنى كتاب قوشقان روشچه اوتا گل * آتا وآنانكا واستاذنكا حرمت وخدمت قيل * وهر بر اوزنكدين الوغغه يول قوى آنديـن ادب صاقلا * اوزنكدين كوچككه شفقت وياردم قيل * هيچ كمگه ظلم قيلمه * حيوانغه تيكمه آلارنى رنجتمه * هركمنى - (بيگراكده فقير كشينى) بيك قزغان * هيچ كمننك عيبينى كشيگه سويلمه * اگر ممكن بولسه آولاقده يومشاقلق برله اوزينه ايتوب آنى اول عيبدين بيزدرركه طرش * بركشى ننك گناهى

بولسه اول کشی ایچون چین کونکلنك برله قایغور * اوز کونکلنکدین اوزنکنی بیگرك عیبلی وگناهلی کور * خلق آراسنده بولسنك آلدین سویلاوگه قزقمه * کشی سویلگاننی طنکلاوچان بول * کشیگه اویراتکانچی اوزنك اوگرانورگه وفائده آلورغا طرش * سننك سوزنکنی کرکسنوچی بولسه سوراغاچ کرگنچه‌گنه آزغنه سویله * خلق آلدنده کشیگه تیگا تورغان سوز سویلای کورمه بو اش بیك عیب اشدر * صراط کوپرندین کیچوب جنتکه کروب اوتورماغان کشی اوز عیبینی تیکشورماینچه کشی عیبینی تیکشورمك کشیگه تیکمك بیك عقلسزلقدر *

آشاو ایچوده بیك کرگنچه‌گنه تیوشلی وقتنده‌غنه آشا وایچ اورامده یاکه مدرسه قوراسنده آشامق ادبسزلکدر * کوزنك تشکان هر نرسه‌گه قزقمه * قولنکا تشکان آقچه‌غه حلوا وباشقه فائده‌سز نرسه آلما * آلسنك کرك کتابنکنی آل * کتاب کرکمسه آتانکا یاکه آنانکا ساقلارغه قوی * آش وصو کبی نرسه‌لرنیده اسراف ایتمه *

بر آدمدین بر خبر ایشتکاچده حاضر اوق اشانما * عقلنکا سالوب اویلاب قارا * اشانورلق بولسه اشانورسنك اشانماسلق بولسه قولاق صالمازسنك * قولنکا بر کتاب کرسه اول کتابنی بنکاچه اوقونك * آندین فائده آلورغه قارا * اوقوغان نرسه‌نکنی آنکلاب اوقورغه

وکونکلنکا آلورغا طرش * کتابده برقصه کورسنک یاکنی ای
کشیدین ایشتسنک آندین حصّه (الوش) آل * هیچ کشیننک
اوزینه قاراما سوزینه قارا * فائده‌لی اشنی معنالی سوزنی قاید
وکمده بولسه‌ده آلورغه طرش * یالغاندین وخیانتدین صاقلان
هراشده توغری بول * اوزنکا زیان کلوردای بولسه‌ده راستلقدین
آیرلمه آخری خیرلی بولور * قول آیاقنک کرلی بولمسون
پاکیزه بولسون بلچراقلقدین ایراق بول * وجیناقسزلقدین قاچ *
اوستنک باشنک ایسکی بولسه‌ده بتون وکرسز بولسون * هر
مرادنکنی الله‌تعالی دین صوره * علم اشندین باشقه‌ده کشیگا یالنمه *
هر اشده الله تعالی‌گه توکل قیل *

فصــــــل

موندین صونکره سؤال جواب طریقچه اوشبو کلمه‌لرنی بلدرمک
وهم بالالارغه بربرندین سؤال وجواب ویروگا اوگرتمک کرک

سؤال	جواب
عقللی کشی ارتقمو بای کشی ارتقمو	عقللی کشی بای کشیدین آرتق
نی ایچون بولای	آننک ایچون عقللی کشی مال تابار ولکن عقلسز بای کشی قولنداغی مالینی صاقلای الماس آخر برکون مالندین آیرلور *
عقل ارتقمو علم ارتقمو	عقل آرتق

نی ایچون

علم بیک شرافتلی نرسه بولساده عقلسز کشیده بولسه فائده‌سی آز بولا علمنی اورنسز صرف قیلا قدرسز ایته علمندین اوزیده کشیده کوب فائده کورمی اما عقل ــ کشینی هر تورلی یمانلقدین صاقلای یخشی اشلرنی قیلوغه سبب بولا وهم کوب وقتده عقللی کشی بتونلای علمسزده قالمی

نیچوک عقللی بولورغه کرک عقل نیچوک کوبایور

عقل آرتدرمقغه بیک یاردم ایتار عقللی کشیلر آراسنده بولمق آنلردین اوگرنماک هر اشده اخیرینی اویلامق آز سویلشمک وعبرتلی کتابلر اوقومق

انساننک حیواندین آیرمه‌سی نی برله

عقل وادب برله

عقلسز ادبسز کشی کم حکمنده

آدم قیافتنده بولسه‌ده حیوان حکمنده

عقل وادب نچوک ارتور

اوقومق ویازمق برله وهم اَدَبْلی کشیلرگه صحبت ایتو برله آرتور

عقللی بالا سبقنی نچوک اوقور

حرفلر وحرکتلرینی یخشی قاراب نی ایتکانینی آنگلارغه وکونکلینه آلورغه ترشوب اوقور

یازو قایچان یازار	آلغان سبقینی بلگاچ بر آز جال ایتو… اوقوغان سبقینی کوچروب وه… کونکلندین یازار
عقللی بالا تاولیک‌ننک نی قدرنده اوقور	کیمنده دورت بش ساعت اوقور
نی قدرنده یازار	ایکی ساعت یازار
سبقنی یازونی بلگچ اوینارغه یارارمی	آتاسندین رخصت آلوب اویده یا که ایشک آلدنده یا که باقچه‌ده اویناسه یارار
اورامده اویناسه‌نچوک	ادبلی بالا اورامده اویناماس اورامده اویناو اُتلر اشی وهم اُتکه اوخشاغان ادبسز بالالار اشیدر *
ادبلی بالاننک کیوم صالومی نچوک	ادبلی بالاننک کیومنده اصلا توزان وبالچیق بولماز بولغان کیومنی قدرلب کیار سالغاچ یخشی جیوب قویار
اياق قول پاککلکی نی روشلی بولور	آیاق قولی کُرسز پاکیزه بولور تُرناقلری کیسکان بولور
بختلی بالانچه یاشنده نماز اوقی باشلار	یدی یاشنده نماز اوقی باشلار اون یاشکه یتکاچ برده نماز قالدُرماس بولور
اون یاشنده نماز قویغان بالاغه نی حکم بولور	اون یاشنده نماز اوقومغان بالانی صوقماق تیوشلی بولور

مسجدده نماز اوقو ادبی نچوك	اوّل كركانده بسم الله ایتور اونك آیاق برله باشلار آقرونلق برله بیك الوغ پادشاهلار اوینه كركان كبی تعظیم برله كرر آنده موننده وكشیگه قاراماس یمان اویناوچی بالالاردین چیتده اولتورر وادب برله یخشی نماز اوقوغاچ دخی آقرونلاب الوغ آدملرگه یول ویروب چیقار
ادبلی كشی ننك اشاو واچوی نی روشلی	ادبلی آدم اونده وقتنده آشار وقتنده اچار اكر بالاننك كشیدن اوّل آشاسی كلسه آتا آناسندین اذن برله ایونده آشار اما ادبلی بالا اورامده نرسه آلوب آشاماس اورامده آشامق حیوان صفتیدر وهم ادبلی بالا آشارغه هر تورلی نرسه صورامای بیرگانگه قناعت ایتار *
ادم ننك دیانتی واخلاقی ایچون قایسی علملر لازمدر *	عِلم عقایدْ وعِلمِ فِقهْ وعِلم اَخْلاقْ لازمدر *
علم عقاید نچوك علم *	الله ننك بارلقینی وبرلكینی وكوركام صفتلر برله صفتلانوینی وپیغمبر ننك حق بولماقینی وآخرتننك حقلقینی بیان ایتكان علمدر *

علم فقه نچوک علم *

بنده‌ننک هر تورلی فعلیننک جائز وحرام بولماقینی بیان ایتکان علمدر *

علم اخلاق نچوک علم *

کورکام خلقلرنی وآلار برله صفتلان علاجینی ویمان خلقلرنی وآلاردین صاقلانو طریقینی بیان ایتکان علمدر

کوب عبرتلرگه سبب وکوب علملرگه یول کورساتوچی علم قایو علم

علم تاریخدر *

علم تاریخ ننک حقیقتی نچوک وتاریخ دیب نی نرسه‌نی ایتورلر *

علم تأریخ دیوب اوتکانده بولغان الوغ پادشاهلرننک والوغ عالملرننک توغولرینی ووفاتلرینی وآلارننک قیلغان اشلرینی ونی قدر علم حاصل ایتکانلرینی ونی روشلی اوقوغانلرینی بلدره تورغان علمگه ایتورلر *

علم تاریخدن برر مسئله بیان ایتکل *

علم تأریخ مسئله‌لرندن مثلا پیغمبرمز محمد صلی الله علیه وسلم عبد الله اوغلیدر مکه شهرنده توغان قرق یاشنده پیغمبر بولغان ایللی اوچ یاشنده مدینه شهرینه کوچکان آلتمش اوچ یاشنده وفات بولغان *